

Trans-Atlantische handelsakkoorden: Het Belgische middenveld slaat de handen in mekaar tegen deze ondemocratische dereguleringsakkoorden

Gemeenschappelijke verklaring

Het Belgische middenveld plaatst ernstige vraagtekens bij de gevolgen van deze akkoorden voor de burgers, consumenten, werknemers en patiënten. Het CETA-akkoord met Canada mag niet goedgekeurd worden omdat onze rode lijnen en deze van het Europees Parlement overschreden worden. De TTIP onderhandelingen voor het akkoord met de VS kunnen niet worden verder gezet op basis van de huidige aanpak en van het huidige onderhandelingsmandaat. We eisen een grondige democratisering van het Europese handelsbeleid.

De promotoren van de trans-Atlantische handelsakkoorden scheppen valse verwachtingen

In 2013 startte men de TTIP onderhandelingen met als objectief het meest ambitieuze handelsakkoord ooit te realiseren: het zou 0,5% extra groei tot stand brengen, het inkomen van gezinnen verhogen en jobs creërenⁱ. De positieve effecten zouden voortvloeien uit het wegwerken van “niet-tarifaire belemmeringen”, de handelsbeperkingen die voortvloeien uit verschillen in regelgeving. TTIP zou nieuwe wereldnormen stellen waarvan ook derde landen, inclusief de ontwikkelingslanden zouden kunnen profiteren.

Ondertussen is gebleken:

- dat de belofte van groei en tewerkstelling, zelfs in het meest optimistische scenario gering is;
- dat impactstudies tot uiteenlopende resultaten komen. Daarbij worden verschillen binnen de EU vastgesteld waarbij België dikwijls laag scoort bij de voordelen en hoog bij de verliezen;
- dat de regelgevende convergentie niet leidt naar een bevestiging van de hoogste normen (die de meeste bescherming bieden aan consumenten, het milieu, het welzijn, enz.) maar naar een wederzijdse erkenning van regels of inspectiemethodes.

Bovendien stellen wij het volgende vast:

Met betrekking tot groei, tewerkstelling en arbeid

- Volgens simulaties gebaseerd op het globale beleidsmodel van UNCTAD zou TTIP kunnen leiden tot het verlies van 600.000 banen in Europa en een inkomensverlies voor werknemers van €4.000 per jaar. De mogelijke verliezen voor België, Nederland en Finland zouden nog omvangrijker zijn. Samen zouden ze 223.000 banen kunnen verliezen en meer dan €4.800 per jaar per werknemer (wat verhoudingsgewijs 66.000 banen zou betekenen voor België)ⁱⁱ.
- De VS ratificeerde slechts 14 Conventies van de Internationale Arbeidsorganisatie, waarvan slechts 2 fundamentele. In de EU ratificeerden de lidstaten elk gemiddeld 80 conventies waaronder de 8 fundamenteleⁱⁱⁱ.
- Door de schending van het recht op vakbondsvrijheid en collectief onderhandelen is het niveau van de lonen in verschillende Amerikaanse staten heel laag waardoor deloyale concurrentie ontstaat.

Met betrekking tot consumentenbelangen, gezondheid en milieu

- De productnormen zijn dikwijls zeer verschillend, bijvoorbeeld voor cosmetische producten. De EU verbiedt meer dan 1300 chemische ingrediënten, de VS slechts 11^{iv}. Een harmonisering zal wellicht ten koste gaan van de Europese consument. De Europese regelgeving baseert zich vooral op het voorzorgsprincipe dat meer veiligheid biedt dan de Amerikaanse aanpak die vereist dat de schadelijkheid bewezen wordt vooraleer er beperkende maatregelen worden genomen.
- In de voedingssector werkt de EU met het ‘van boer tot bord’ principe dat strikte hygiënenormen oplegt bij elke stap in de productie, de verwerking en het klaar maken voor consumptie van voedsel; in de VS kijkt men enkel of het eindproduct hygiënisch in orde is en grijpt men daarvoor terug naar chemische ontsmettingsmiddelen. Deze methode vormt een bedreiging voor onze huidige aanpak die gericht is op voedselveiligheid in alle schakels van de keten.
- TTIP zou kunnen leiden tot de invoering van octrooien op medische procedures in de EU, die het werk van artsen belemmeren en de beschikbaarheid van nieuwe behandelingen voor patiënten en de geneeskundige vooruitgang verminderen^v.
- De mogelijke commercialisering van sommige diensten van openbaar nut zoals de ziekteverzekering, de drinkwatervoorziening en het openbaar vervoer zou de toegang tot deze diensten beperken voor de meest kwetsbare groepen. Door TTIP en CETA wordt de liberalisering van onderdelen van deze diensten onomkeerbaar.
- TTIP en CETA zouden ambitieuze klimaatmaatregelgeving kunnen verzwakken zoals we al zagen bij de fel afgezwakte ‘brandstof kwaliteitsrichtlijn’ betreffende de Canadese teerzandolie^{vi}.

Met betrekking tot het algemeen belang, Europese integratie en democratie

- De Europese Commissie wil een investeerder-staat-geschillenregelingsmechanisme (bekend als ISDS of ICS) opnemen in TTIP, terwijl miljarden euro's en tienduizenden trans-Atlantische investeerders aantonen dat de wederzijdse investeringen voldoende zijn beschermd. Die voorstellen laten trans-Atlantische investeerders toe om voor vermeende winstderving ten gevolge van perfect wettelijke en grondwettelijke overheidsmaatregelen compensatie te eisen bij internationale arbitragecolleges. Wij staan niet toe dat internationale bedrijven exclusieve rechten krijgen en hun belangen boven het algemeen welzijn en de democratische besluitvorming plaatsen.

- Ook zonder TTIP zal CETA Amerikaanse bedrijven toelaten om via hun filialen ISDS/ICS te gebruiken en zo de Belgische overheid blootstellen aan schadeclaims wanneer vermeende winsten worden aangetast, bijvoorbeeld door een loonsverhoging afgesproken in een collectieve arbeidsovereenkomst, een verstrenging van de anti-tabakspreventie of een nucleaire uitstap^{vii}. Europese magistraten hebben ernstige reserves^{viii} uitgesproken over de verenigbaarheid van ICS met de Europese en internationale standaarden voor de onafhankelijkheid van rechters.
- TTIP kan het Europese project schaden: een harmonisatie en integratie nastreven tussen de EU en de VS op een ogenblik dat de intra-Europese harmonisering op nogal wat domeinen weinig gevorderd is, doet de hoop verbleken om op een dag het Europa van de volkeren te zien ontstaan dat beantwoordt aan onze verzuchtingen.
- TTIP roept ook vragen op in verband met de mensenrechten en de gegevensbescherming. In een “kennismaatschappij” en een “digitale economie” is de handel in persoonlijke gegevens van groot commercieel belang. Amerikaanse bedrijven oefenen zware druk uit om de Europese regelgeving, die veel strikter is en recent nog werd aangescherpt, te verzwakken. Het respect voor de persoonlijke levenssfeer is een fundamentele vrijheid^{ix}. De druk om deze te ondermijnen voor commercieel gewin is onaanvaardbaar.
- De manier waarop handelsakkoorden worden afgesloten is weinig democratisch. De onderhandelingen verlopen achter gesloten deuren. Onderhandelingsteksten zijn enkel door een beperkt aantal parlementairen consulteerbaar en zij mogen hierover niet met hun kiezers communiceren. Aan het einde volstaat een beslissing van de Raad en de Europese Commissie om de voorlopige (maar moeilijk omkeerbare) uitvoering te bevelen; terwijl parlementen op het einde enkel ja of nee kunnen zeggen tegen het gehele akkoord.

Met betrekking tot derde landen en ontwikkelingslanden

- De twee grootste economieën ter wereld onderhandelen TTIP met de uitdrukkelijke bedoeling wereldwijd nieuwe regelgevende standaarden te zetten, ook in domeinen die voor een groot deel afgewezen werden door ontwikkelingslanden in het kader van de Wereldhandelsorganisatie (bijvoorbeeld met betrekking tot overheidsaanbestedingen en investeringen)^x. De complexiteit van de huidige multipolaire wereld vraagt voor een heruitvinding van de multilaterale dialoog in plaats van een opdeling in rivaliserende blokken.
- Een vergaande vrijmaking van de handel tussen de EU en de VS en een exclusieve wederzijdse erkenning van regelgeving zal ten koste gaan van de intra-Europese handel en het marktaandeel van derde landen. Voor de meeste ontwikkelingslanden zou de impact negatief zijn. Sommige studies voorzien een vermindering van de export tot 34% voor Thailand en Indonesië, anderen voorzien een verlies aan inkomen van 7,4% voor Guinee of 4,1% voor Botswana^{xi}.

Om deze redenen en nog vele andere scharen de Belgische vakbonden, mutualiteiten, consumenten-, milieu-, mensenrechten- en ontwikkelingsorganisaties zich achter de volgende boodschap aan de Belgische overheden:

Wij weigeren deze ondemocratische trans-Atlantische dereguleringsakkoorden.

1- De onderhandelingen voor TTIP mogen niet verdergezet worden op basis van de huidige aanpak en dit onderhandelingsmandaat en moeten aan de volgende vereisten voldoen :

- geen ISDS of ICS;
- geen harmonisering van de regelgeving die onze normen verlaagt en de sociale vooruitgang belemmert;
- geen afbraak van wetten en regels die de consument en het milieu beschermen;
- een bescherming en een ondubbelzinnige bevordering van de bestaande en toekomstige openbare diensten en diensten van openbaar nut ;
- een ander partnerschap dat mensenrechten laat voorgaan op de groei van de handel;
- geen deregulering van de financiële diensten maar meer samenwerking om de stabiliteit van het financiële systeem te garanderen en de financiële sector ten dienste te stellen van het algemeen belang;
- versterkte en afdwingbare sociale- en milieuclausules die de mensenrechten en de rechten van arbeiders garanderen en het voorzorgsprincipe beschermen, voorzien met effectieve klachtenprocedures en ontradende sancties waardoor deze waarden voorgang krijgen op de kwantitatieve groei van de handel, rekening houdend met de bestaande processen (zoals die bestaan in de ILO) om deze clausules te doen naleven.

2- **Wij vragen een democratisch besluitvormingsproces:** met echte transparantie en een echt publiek debat in België over deze akkoorden. TTIP en CETA gaan over meer dan handel en raken aan alle maatschappelijke domeinen. Een ernstige democratische aanpak veronderstelt regelmatig overleg met de parlementen en het middenveld op basis van de precieze onderhandelingsteksten; en ernstige impactstudies van elke maatregel om uiteindelijk de Belgische standpunten voor elke Raadsvergadering te voeden.

3- **Een eerste duidelijk politiek gebaar : Nee tegen CETA.** Deze “te nemen of te laten” tekst van 1.600 pagina's voldoet niet aan de bovenstaande minimumvoorwaarden voor TTIP en vormt een gevaarlijk precedent en een onaanvaardbare bedreiging voor onze rechten en democratie. Wij doen beroep op alle Belgische politieke verantwoordelijken om de ondertekening en de ratificatie van dit andere trans-Atlantische akkoord CETA te weigeren wanneer het nog voor TTIP zal voorgelegd worden aan de Europese regeringen, de gemeenschaps- en gewestregeringen en aan het Europese Parlement. Wij vragen ook dat CETA voorgelegd wordt aan de parlementen van de lidstaten en dat er geen voorlopige uitvoering wordt toegestaan.

* De verwijzingen in de tekst zijn beschikbaar in zijn online versie op de websites van de ondertekenende organisaties en ook op het adres

-
- ⁱ European Commission, “*TTIP, The Economic Analysis Explained*”, http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2013/september/tradoc_151787.pdf
- ⁱⁱ “The Trans-Atlantic Trade and Investment Partnership: European Disintegration, Unemployment and Instability”, Jeronim Capaldo, Tufts University
<http://ase.tufts.edu/gdae/Pubs/wp/14-03CapaldoTTIP.pdf>
- ⁱⁱⁱ ETUI, “*The Transatlantic Trade and Investment Partnership (TTIP): a controversial agreement and dangerous for workers*”
<https://www.etui.org/content/download/21335/177839/file/The+Transatlantic+Trade+and+Investment++Ghailani+and+Ponce+del+Castillo.pdf>
- ^{iv} BEUC, “*Transatlantic Trade Deal and Consumers*”
http://www.beuc.eu/publications/beuc-x-2015-009_transatlantic_trade_deal_and_consumers_flyer.pdf
- ^v Standpunt van de Belgische ziekenfondsen, « *Het “Transatlantic Trade and Investment Partnership (TTIP)”, een paard van Troje voor kwaliteitsvolle en toegankelijke gezondheidszorg?* », <http://tinyurl.com/NIC-TTIP>
- ^{vi} Greenpeace EU, “*TTIP Q&A – unpacking EU-US trade talks*”
<http://www.greenpeace.org/eu-unit/Global/eu-unit/reports-briefings/2016/201602%20comprehensive%20QandA%20TTIP%20FINAL.pdf>
- ^{vii} “*The zombie ISDS : Rebranded as ICS, rights for corporations to sue states refuse to die*”, Various European NGOs
<http://corporateeurope.org/international-trade/2016/02/zombie-isds>
- ^{viii} “*Statement from the European association of judges (EAJ) on the proposal from the European commission on a new investment court system*”.
<http://www.iaj-uim.org/iuw/wp-content/uploads/2015/11/EAJ-report-TIPP-Court-october.pdf>
- ^{ix} “*EDRI’s red lines on TTIP*”,
https://edri.org/ttip_redlines/
- ^x “*Transatlantic treaty (TTIP) : topography of a controversial partnership*”, <http://www.cncd.be/Transatlantic-Treaty-TTIP>
- ^{xi} “*Economic Consequences of a Transatlantic Free-Trade Agreement for Asia, Bertelsmann Stiftung*”,
http://www.bertelsmann-stiftung.de/fileadmin/files/user_upload/Asia_Policy_Brief_2013_05_e.pdf ;
“*Mögliche Auswirkungen der Transatlantischen Handels- und Investitionspartnerschaft (TTIP) auf Entwicklungs- und Schwellenländer, IFO Institut*”
http://www.cesifo-group.de/portal/page/portal/DocBase_Service/studien/studie-kurz-2015-ttip-felbermayr.pdf